

SUMAR

Sfântul Apostol Andrei, Cel Întâi Chemat, ocrotitorul României	7
„Am găsit pe Mesia!“ – povestea revelației divine	7
Apostolul Lupilor, propovăduitorul Evangheliei pe tărâmurile Sciției și Pontului	8
Obiceiuri de Sântandrei.....	14
Minunile Sfântului Apostol.....	19
Zi însemnată cu cruce roșie în calendarul bisericesc	23
Acatistul și rugăciunea Sfântului Andrei.....	26
Cuvioasa Parascheva, ocrotitoarea Moldovei și călăuzitoarea credinței ortodoxe în întreaga Românie a smereniei	39
„Sfânta Vineri“, unificatoarea credinței ortodoxe a românilor prin pilda sa măreață	39
O viață în lumina credinței, dincolo de toate ispitirile lumii	41
Odiseea Sfințelor Moaște și destinul lor românesc. Devoțiunea unică și marile procesiuni	48
Minunile săvârșite de Sfântă în marea sa milostivenie	80
Simbolul carității: o paralelă creștină cu Maica Tereza	90
Acatistul și rugăciunea Cuvioasei Parascheva	98
Sfântul Dimitrie cel Nou, ocrotitorul și călăuza spirituală a Bucureștilor.....	125
Viața și nevoințele monahului sud-dunărean, ascet într-o peșteră luminată de fiorul credinței	125
Al doilea Sfânt cu acest nume măreț din istoria creștinismului	140
Periplul balcanic al moaștelor Sfântului	152

Furat de un comando bulgăresc din Catedrala Mitropolitană a Bucureștilor	156
Ocrotitor al orașului și vindecător al feluritelor suferințe	159
Acatistul și rugăciunile către Sfântul Dimitrie	172
Bibliografie sacră	214

Sfântul Apostol Andrei, Cel Întâi Chemat, ocrotitorul României

„Am găsit pe Mesia!“ – povestea revelației divine

Andrei (6 î.H., Betsaida – 30 noiembrie 60 d.H., Patras) a fost un apostol al lui Isus din Nazaret, frate cu Simon Petru. *Evanghelia după Ioan* menționează că Andrei ar fi fost mai întâi ucenic al lui Ioan Botezătorul, care l-ar fi îndrumat să-l urmeze pe Isus. Conform aceleiași evanghelii, Andrei l-ar fi dus pe fratele său Simon Petru la Isus, spunându-i că l-a găsit pe Mesia. De aici provine caracterizarea lui Andrei ca fiind „cel dintâi chemat“. În enumerările apostolilor, Andrei este menționat mereu între primii patru. Cu toate acestea, nu se numără printre cei trei pe care Isus i-a tratat în anumite situații ca pe cei mai apropiați ai săi (Petru, Iacob și Ioan). Conform *Evangeliei după Ioan*, cei doi frați, Simon, Petru și Andrei, erau originari din Betsaida, localitate situată pe malul lacului Ghenizaret. Conform *Evangeliei după Marcu*, aveau o casă în Capernaum.

Spre deosebire de Simon Petru, care era căsătorit, Andrei a ales să-și trăiască viața în feciorie și locuia în casa fratelui său. Ei practicau împreună meseria de pescari, învățată de la tatăl lor Iona, și „respectau cu multă evlavie poruncile Legii“.

Atunci când Sfântul Ioan Botezătorul străbătea Iudeea și ținutul de dincolo de Iordan, propovăduind împărăția lui Dumnezeu și chemarea la pocăință, Andrei a alergat spre el, renunțând la tot ceea ce îl lega de lume și i s-a făcut ucenic. Într-o zi, după ce l-a botezat pe Isus, Ioan Botezătorul era cu Andrei și cu un alt ucenic al său, viitorul Apostol și Evanghelist Ioan, și, arătând spre Domnul Isus Hristos care trecea pe acolo, a spus: „Iată Mielul lui Dumnezeu!“ La acest cuvânt al

învățătorului lor, care le arăta spre Acela pentru care el fusese trimis de Dumnezeu ca Înaintemergător, Ioan și Andrei au mers după Isus, ca să afle mai multe despre El. *„Iar Isus, întorcându-Se și văzându-i că merg după El, le-a zis: Ce căutați? Iar ei I-au zis: Învățătorule, unde locuiești? El le-a zis: Veniți și veți vedea. Au mers deci și au văzut unde locuia; și au rămas la El în ziua aceea. Era ca la ceasul al zecelea. Unul din cei doi care auziseră de la Ioan și veniseră după Isus era Andrei, fratele lui Simon-Petru“.*

Atunci Andrei a dobândit convingerea că acest Isus este Mesia cel așteptat de veacuri de poporul său, Mântuitorul lumii. Cu mare bucurie, s-a dus apoi să spună și fratelui său Simon: *„Am găsit pe Mesia!“* și l-a condus la Isus.

Andrei a fost, așadar, cel dintâi chemat să-L recunoască pe Hristos și el a vestit acest adevăr celui ce va fi *verhovnicul* /căpetenia/ cetei apostolilor. De aceea, Sfântul Andrei a primit între apostoli supranumele de „Primul Chemat“ sau „Cel Dintâi Chemat“.

Pretutindeni unde mergea Domnul, prin sate și orașe, în munți, pe mare sau în pustie, Andrei era aproape de El, pentru a se hrăni din izvorul de apă vie al Cuvântului cel Veșnic. Ucenicul cel Întâi Chemat a fost de față și la înmulțirea pâinilor, mijlocind pe lângă Hristos să dea și hrană pământească celor 5.000 de oameni care gustaseră pâinea cea vie a cuvântului mântuirii.

Apostolul Lupilor, propovăduitorul Evangheliei pe tărâmurile Scîției și Pontului

Andrei, auzindu-l pe Ioan Botezătorul spunând despre Isus: *„Iată Mielul lui Dumnezeu!“ (Agnus Dei)*, i-a urmat acestuia, devenind astfel primul apostol. Cei 12 Apostoli sunt ucenicii cei mai apropiați ai lui Hristos. Ei L-au cunoscut personal pe Hristos, cât a trăit pe pământ. Au fost de față la Răstignirea și Învierea Lui. Au crezut în El, că este Fiul lui Dumnezeu; i-au urmat învățătura cu multă dragoste și râvnă. Conform

Sinaxarului (cartea religioasă care descrie viețile sfinților), listă confirmată și de către teologia academică, cei 12 Apostoli sunt următorii: Andrei, Petru (Simon), Toma, Ioan Teologul, Iacob (fiul lui Zevedeu), Iacob (fiul lui Alfeu), Simon Zilotul, Iuda Tadeul (fratele lui Iacob), Bartolomeu, Filip, Matei și Matia – cel care a luat locul lui Iuda Iscarioteanul. Pe lângă cei 12 Apostoli, întâlnim în Evanghelii cu numele de Apostoli și pe Sfântul Luca, Sfântul Marcu și Sfântul Apostol Pavel.

După învierea lui Isus și Pogorârea Duhului Sfânt (la Rusalii), apostolii au mai rămas câțiva ani la Ierusalim, începând formarea Bisericii Creștine. La Sinodul Apostolic, care a avut loc în jurul anilor 49-50 d.H. la Ierusalim, apostolii s-au întâlnit și au tras la sorți pentru a decide unde va merge fiecare ca să propovăduiască cuvântul sfânt. Între altele, Apostolului Andrei i-a revenit Scitia (Dobrogea). Mai întâi, Andrei l-a însoțit pe fratele său (Apostolul Petru) prin Asia Mică, apoi a trecut în Peninsula Balcanică prin teritoriul Turciei de azi, ajungând în Scitia, unde s-a oprit un timp. Apoi a continuat misiunea de propovăduire a Evangheliei, ajungând până în părțile Ucrainei și sudul Rusiei de astăzi.

Potrivit tradiției, Sfântul Andrei a fost numit și „Apostolul Lupilor“, deoarece le-a transmis cuvântul Evangheliei geto-dacilor, care aveau lupul ca simbol și steag de luptă. Tot tradiția mai spune că un lup care a stat alături de daci la căderea cetății Sarmizegetusa, în timpul asediului romanilor, l-ar fi ajutat pe Sfântul Andrei să-și găsească adăpost și l-ar fi condus către o peșteră din Dobrogea. Sub numele de Peștera Sfântului Andrei este cunoscută astăzi o mănăstire dobrogeană, situată în apropierea localității Ion Corvin (fostul Cuzgun din epoca stăpânirii otomane) din județul Constanța. Este construită în jurul unei peșteri în care tradiția populară susține că a trăit și a creștinat Sfântul Apostol Andrei. Peștera – considerată „poarta creștinismului în România“ sau „prima cristelniță a poporului român“ – se găsește în pădurea Migilet, la numai câțiva kilometri de cetatea antică Adamclisi și de monumentul Tro-paeum Traiani, în apropiere de „Cișmeaua Mihai Eminescu“ și la aproximativ patru kilometri de șoseaua Constanța-Ostrov, fiind clasată ca

monument istoric. După ce sub otomani peștera a fost dată uitării, prin 1943 a fost redescoperită de preotul Constantin Lembrău, împreună cu avocatul Ion („Jean“) Dinu, pentru ca în 1944 peștera să fie resfințită și redată cultului, prin construirea unei turle și a unui zid de protecție. Dar, în vremea comunismului, a căzut din nou în uitare până după 1989, când au reînceput lucrările de dezvoltare a ansamblului monahal, care continuă și astăzi.

Primul loc care se vizitează în mănăstire este peștera Sfântului Apostol Andrei, o biserică adevărată săpată în stâncă, amplasată la baza unui mic deal împădurit. Pe pereții bisericii din peșteră sunt multe icoane ce pot fi privite la lumina candelelor și a lumânărilor. În locul altarului se află acum o icoană mare a Sfântului Apostol Andrei la care se închină toți credincioșii care vin aici în pelerinaj. Despre cum a fost descoperită peștera nu se știe prea multe, deoarece Dobrogea a fost timp de 400 de ani, până la Războiul de Independență din 1877-1878, sub stăpânire otomană. Ceea ce se știe sigur însă este o întâmplare petrecută în anul 1918, când un mare avocat din Constanța, pe nume Jean Dinu, în timp ce era în călătorie prin această zonă, în urma unui vis care s-a tot repetat, a descoperit Peștera Sfântului Apostol Andrei într-o stare precară. Peștera era înconjurată de pădure, copacii ajungeau până aproape de intrarea în ineditul lăcaș, iar înăuntru crescuseră buruieni, peștera fiind nelocuită din vremuri imemorabile. După ce a curățat peștera, credinciosul avocat a construit un mic corp de chilii. Odată cu primele chilii ridicate aici s-au adunat și primii călugări. Aceștia slujeau sfintele slujbe chiar în peșteră. Au construit mai apoi turla de deasupra peșterii, care în anul 1936, după cum spun unii martori, avea 40 de metri înălțime și se vedea de la drumul mare. (Alții spun că avea doar 18 metri.)

În anul 1943, episcopul Chesarie Păunescu a sfințit pentru prima oară peștera. Acesta (nume de botez Cezar Păunescu; 17/29 ianuarie 1888, Amărăștii de Sus, Dolj – 30 octombrie 1975, Galați) a fost un strălucit cleric ortodox român, care a îndeplinit demnitățile de episcop al Constanței (10 ianuarie 1944 – 26 februarie 1950) și episcop al Tomisului și

Dunării de Jos, cu reședința la Galați (26 februarie 1950 – 15 martie 1973). „Episcopul Chesarie iubea rugăciunea și postea foarte mult. Purta haine simple și nu căuta laudă și cinste de la nimeni. Știa să vorbească scurt și înțelept, știa să mângâie pe cei loviți de necazuri. Știa să rabde cu bărbăție toate. El a fost ales de Dumnezeu din pruncie să ia jugul cel bun al lui Hristos și să împlinească înalta misiune de arhieru și păstor de suflete. Ca iconom al harului Sfântului Duh și întâistătător al acestei sfinte eparhii, blândul episcop se caracteriza îndeosebi printr-o viață duhovnicească exemplară, prin modestie și desăvârșită lepădare de cele pământești. Dintre celelalte virtuți, episcopul Chesarie iubea cel mai mult rugăciunea, pe care o făcea după rânduială călugărească la chilie, fiind, totodată, nelipsit de la slujbele bisericii. Apoi postea foarte mult, știind că rugăciunea fără post nu ajunge cu ușurință la tronul Preasfintei Treimi“, arată arhimandritul Ioanichie Bălan în *Patericul românesc*. „Când era chemat la sfințiri de biserici în eparhie, mergea cu multă bucurie și-i sălta inima văzându-se întâmpinat de mulțimea credincioșilor cu flori și cu lumânări aprinse în mâini. După ce săvârșea slujba sfințirii, ca și Sfânta Liturghie, rostea cuvânt de învățătură, binecuvânta poporul și pleca la alte biserici, unde era așteptat, fără a primi ceva de la nimeni. Iar dacă preotul și enoriașii îl invitau la masa de obște, bunul păstor le mulțumea din inimă pentru dragoste și adăuga: *Dumnezeu să vă binecuvânteze credința, rugăciunea și jertfa. Văzând dragostea dumneavoastră, mă simt hrănit și îndestulat. Nu vreau să vă mai supăr și cu hrana cea trupească!*“

A urmat însă Al Doilea Război Mondial și apoi a venit perioada comunistă, epocă foarte grea pentru Biserica Otodoxă, iar necredincioșii, inspirați de bolșevicii cotropitori, au distrus totul aici, călăuziți de blasfemie. Peștera a devenit staul pentru oi. Țăranii din această zonă își adăposteau aici oile când afară era vreme urâtă...

Perioada mai senină pentru peștera sacră a venit abia după 1990, atunci când părintele Nicodim Dincă, ctitorul acestei Sfinte Mănăstiri, monah fiind de la Mănăstirea Sihăstria din județul Neamț, împreună

cu părintele ieromonah Victorin Ghindăoanu, un preot tot de acolo, cu binecuvântarea ÎPS Lucian (Florea) Tomitanul, au început din nou lucrările de reamenajare a peșterii și construirea lăcașului de cult. Peștera are forma unei biserici. În față, a fost o vreme altarul, după care a fost adusă icoana mare a Sfântului Andrei, care a fost plasată în locul catapetesmei. Urmează apoi naosul și pronaosul, totul fiind cioplit în stâncă.

Preoții cultului local, numiți în balada Sfântului Andrei „sfinți“, l-au primit cu dragoste în mijlocul lor pe Apostolul Andrei, primul ucenic al lui Isus, care ajunsese pe aceste meleaguri propovăduind cuvântul Evangheliei Mântuitorului. Ei i-au oferit găzduire chiar în grota venerată astăzi de creștini. În actuala biserică din peșteră, în pronaos, într-o nișă, se afla un fel de pat, scobit în piatră, despre care tradiția spune că era locul de odihnă al Apostolului Andrei. În zilele noastre, celor aflați în suferințe care vin aici pentru a-și redobândi sănătatea li se îngăduie să petreacă în cugetare clipe prețioase, pline de har dumnezeiesc, pe acest „pat al Sfântului Andrei“.

Ca semn al cinstirii locului pe care a șezut însuși „cel dintâi chemat“ al Domnului, în decursul anilor, acesta a fost folosit și ca loc de ardere a lumânărilor sau a tămâiei. Fără tăgadă, aceasta este „casa“ despre care se vorbește în balada *Peștera Sfântului Andrei*. Peștera nu a suferit modificări decât la intrare, unde s-a construit un zid, după modelul celui din 1918, iar deasupra s-a ridicat o turlă.

Prin strădania micii obști de călugări, păstorite până acum de trei stareți – Sava, Neofit și Ioachim – și sprijinite de doi înalți ierarhi, ÎPS Lucian și ÎPS Teodosie, arhiepiscopul Tomisului, ca și cu ajutorul substanțial al unor creștini evlavioși, la Peștera Sfântului Andrei au fost ridicate alte două biserici. Mănăstirea are acum și o biserică mică situată la câțiva zeci de metri de peșteră. Construirea ei a început în 1994 în luna martie și s-a încheiat în luna septembrie 1995. Tot în 1995, pe data de 1 octombrie a fost sfințită cu hramul Acoperământul Maicii Domnului. Pictura bisericii mici a fost finalizată în anul 1999. A treia biserică este

biserica mare a cărei construcție a început în 1998 și s-a terminat în 2002, pictura fiind săvârșită după 2004.

În biserica mică se păstrează o lacră cu moaștele Sfântului Andrei. Este o cruce în formă de X, în fața altarului, în partea stângă. În centrul crucii se afla o părticică din degetul Sfântului Apostol Andrei, adusă de la Mitropolia Trifiliei din Grecia, iar în cele patru laturi ale crucii sunt părțile de moaște ale sfinților dobrogeni: Zoticos, Attalos, Kamasis și Filippos (sfinții martiri de la Niculițel), Epictet preotul și Astion monahul.

În apropiere se mai găsește și Izvorul Sfântului Apostol Andrei. Tradiția spune că, atunci când Apostolul a ajuns aici, în această zonă nu exista apă. Atunci, a lovit cu toiagul în stâncă și a izvorât pe loc apă. Se păstrează izvorul ca mărturie a acestei minuni până în zilele noastre, el nescând niciodată.

În al doilea deceniu al secolului trecut, Ion Dinu descria astfel prezența Apostolului în peștera ce-i poartă numele: „Ci s-a oprit măritul Andreiu în plaiul dregătorilor Cutusone și Dura, unde este acum satul Ioan Corvin și pădurea cu peștera sfințitoare, care a fost schit de odihnă Sfântului călător și loc de închinare pentru el și pentru sfinții care au fost cu el, în călătoria de propovăduire. Mulțimea de trudnici și de daci, și de geți, și alani, și greci, și romani de pe tot plaiul au alergat la Sfântul Apostol, iar Andreiu îi învăța și îi boteza în apele celor nouă izvoare sfințitoare și tămăduitoare, pe lângă schitul său sfânt, care izvoare se mai văd și până acum, oglindind sfințitul schit și dând tămăduire și alinare celor bolnavi și sănătoșilor. Și, precum se vede și acum, sunt acele izvoare mai mari: *Unu-n deal, spre Răsărit,/ Că acolo-i loc sfințit,/ Unu-n jos, către Apus,/ Că acolo-i loc ascuns*“.

La aproximativ 200 de metri de peșteră, pe un alt versant al dealului, se observă și astăzi urmele vechilor chilii săpate în stâncă, unde tradiția spune că ar fi locuit ucenicii Apostolului. În afară de aceste dovezi ale prezenței Sfântului Andrei aici, nu departe de peșteră, se mai văd și astăzi urmele celor nouă izvoare despre care vorbea Ion Dinu și ale căror ape formau pârâul Cuzgun („Porumbel“, în turca veche, o evidentă trimitere

la primul botez săvârșit aici), în care au fost botezați primii creștini de pe aceste meleaguri: Innul, Rimmul, Pimmul – care i-au căzut în genunchi Apostolului, după o predică, și care „s-au mirat foarte și dând toate săracilor, au rămas cu Apostolul, care i-a hirotonit preoți și au trăit mulți ani în peșterile lor“. În imediata apropiere se mai află un izvor, numit „Eminescu“, amenajat în amintirea poetului național.

După lungi perioade de pustiire, „în urma unei descoperiri dumnezeiești“, peștera sfântă s-a arătat în vis avocatului Jan Dinu, un om al locului. Așa a fost regăsit primul altar creștin de la noi. Pe la 1935, preotul Ștefan Vasilescu povestea o istorioară referitoare la acest loc, pe care o auzise de la bătrânii satului, care, la rândul lor, o știau de la alți bătrâni. Ei vorbeau despre existența a două peșteri care au servit ca biserici primilor creștini dobrogeni...

Obiceiuri de Sântandrei

În tradițiile și obiceiurile românești, sărbătoarea Sfântului Andrei, de pe 30 noiembrie, marchează începutul iernii și poartă o sumedenie de semne și profeții despre anotimpul rece și chiar noul an pe cale să vină. În folclorul românesc, ziua Sfântului Andrei era prețuită și respectată de tot omul, pentru a fi apoi gerul slab și iarna dulce, fără vifor, plină de zăpezi, având darul de a vesti belșugul din următorul an, Sfântul Andrei înlesnind norocul pentru pomi și semănături. De asemenea, cei care îl „țineau“ aproape de suflet pe Sfântul Andrei aveau prilejul de a se bucura de o vară frumoasă și a trăi mulți ani.

Potrivit unor credințe populare, sărbătoarea bisericească a Sfântului Andrei ținea numai până la prânzul zilei de 30 noiembrie, după aceea fiind îngăduit să se lucreze. Potrivit altora, nu era voie a se munci întreaga zi, cei care încălcau această poruncă riscând să se îmbolnăvească și să moară imediat sau să bolească timp de un an, să aibă amețeli, să îi doară capul, să se înece, să fie arși cu apă fiartă, să fie bântuiți de strigoi, să aibă coșmaruri, să le omoare Diavolul copiii, să fie atacați pe drum de

animale ori să le mănânce lupii vitele. De altfel, în tradițiile românești, de ziua Sfântului Andrei, lupii coboară din munte, li se „deștepenesc“ gâturile și se adună în haite de câte doisprezece (numărul Apostolilor!). Din această pricină, pe 30 noiembrie, oamenii se fereau să rostească numele acestor hulpave animale, astfel încât să nu se întâlnească cu ei în următorul an, iar femeile, în special, nu umblau cu pieptenii pentru a nu sfârși să fie înghițite de lupi. Nu era voie să se coase, ca nu cumva gândacii să prăpădească recolta viitoare. Pentru a se asigura că nu le vor fi furate de nimeni grânele de pe câmp, țăranii obișnuiau a nu împrumuta sau a nu da nimic din casă pe 30 noiembrie.

Cu prilejul praznicului Sfântului Andrei, oamenii se înfruptau din mâncăruri cu usturoi sau un fel de turte având drept principal ingredient usturoiul. Între obiceiurile din această zi, trebuie menționat cel de a se fierbe porumb ori grâu, amestecat apoi cu nuci, miere sau zahăr; astfel de bucate erau împărțite prin vecini înainte ca gospodarii să guste din ele. În unele regiuni românești, se preparau așa-zisele „otrepe ale lui Hristos“, adică un fel de iofca, pătrățele din aluat nedospit, ce erau mâncate fierte, îndulcite cu zahăr ori miere. Unii români țineau post negru de Sfântul Andrei, pentru a li se împlini arzătoare dorințe ținând de în-sănătoșire sau căsătorie. O rețetă de magie de dragoste consacrată cu ocazia acestei sărbători presupunea un amestec de tărăță și usturoi ce era așezat într-o sită, pe o masă, până când fetele sau femeile nemăritate adunate într-o casă făceau de mâncare din bucățele aduse de fiecare dintre ele. După ce se ospătau, fetele legau căței de usturoi cu ață roșie și îi atârnavă, pe întuneric, de parii gardului. Într-o altă vrajă, se ungeau cu usturoi obiecte identice ori asemănătoare celor care fuseseră furate, urmând ca în scurt timp acestea să fie regăsite și hoțul dat de gol. Unele vrăjitoare dădeau cu bobii, luau mâna de pe vaci și ghiceau ursitul în dragoste. Alte descântătoare se dezbrăcau în pielea goală și se duceau la miezul nopții la o fântână, în care aruncau tot felul de ierburi vrăjite având puterea de a-i face pe anumiți oameni să se îndrăgostească de cineva care îi dorea din tot sufletul.

Praznicul Sfântului Andrei este una dintre cele mai mari sărbători ale românilor, care aduc prinos de recunoștință celui care le-a adus Cuvântul Domnului și le-a creștinat neamul. La Sântandrei, se face din mălai și făină, uneori numai din mălai de porumb sau de mei, o băutură fermentată numită covașă. Gustul băuturii era dulce-acrișor, asemănător cu cel de bragă. Covașa se punea în străchini sau oale și se împărțea prin vecini „pentru ca vacile să fie lăptoase, iar laptele să fie smântânos“. În alte locuri, covașa se numea chiar bragă și se pregătea numai din mălai, care se opărea și se făceau patru turte; două turte se coceau, două rămâneau crude. După ce turtele coapte se răceau, erau frământate într-o putinică, se amestecau cu mălaiul rămas necopt și se turna apă clocotită. Conținutul se amesteca, se puneau câteva felii de lămâie și se lăsa să fermenteze până a doua zi, când covașa era bună de băut.

Deși la sfârșit de Brumar, pe 30 noiembrie, este vremea Postului Mare al Crăciunului, ortodocșii primesc cu inima curată o dezlegare la pește, așa că se pot bucura de păstrăvi puși pe grătar în frunze de hrean, calcan la grătar cu unt dulce, burtă de crap frăgezită în covașa deja amintită, caras marinat, cegă sau lostrită la proțap, morun cu scoici în sos de muștar și alte minunății cu care se desfătau boierii de altădată, dar nu înainte de a ridica o pioasă rugăciune: *„Noi suntem păcătoși și pătimiși, netreb-nici și plini de răutate, iar Tu ești izvorul vieții și al milostivirii; nu ne lăsa, Doamne; nu trece rugăciunea noastră, a păcătoșilor, nici nu răsplăți nouă după nelegiuirile noastre, ci, pentru că nu suntem vrednici a câștiga prin sângea Ta de toate zilele milostivirea Ta, dăruiește-ne-o Tu, Doamne, ca un preamiliostiv. Pentru rugăciunile Apostolului Tău Andrei, dăruiește-ne nouă sănătate și viață ferită de toată răutatea. Pentru pomenirea lui cea de azi ne întărește cu darul Tău cel stăpânitor, ca din adâncul inimilor noastre, cu bucurie să lăudăm prăznuirea lui și să slăvim preasfânt numele Tău, în vecii vecilor. Amin“.*

Românii nu sunt singurii care au astfel de vechi obiceiuri. În multe regiuni din Europa, noaptea de 29 spre 30 noiembrie, precedând sărbătoarea zilei Sfântului Andrei, era considerată favorabilă pentru vrăji,

farmece și incantații pentru ghicirea ursitului unei fete de măritat sau de „legare“ a unui viitor bărbat pentru o tânără femeie. În unele regiuni din Austria, fetele de măritat se dezbrăcau în pielea goală, beau vin și rosteau o incantație, numită *Andreasgebet* (rugăciune la Sfântul Andrei), în timp ce loveau o saltea de paie. Prin această practică magică se credea că poate fi atras un viitor soț. Un alt obicei consta în aruncarea peste umăr a unui sabot sau pantof. Dacă încălțăminteă cădea cu vârful îndreptat către ușă, însemna că fata urma să se mărite în anul următor.

În unele zone din Cehia și Slovacia, tinerele femei scriau pe un bilețel numele unor posibili soți și amestecau bucățelele de hârtie împăturite într-un aluat, numit *halusky*. După coacere, prima prăjitură care rămânea la suprafața unei ape dezvăluia numele viitorului soț. În Polonia, exista tradiția de se așeza bilețele, pe care erau scrise numele unor potențiali soți, sub pernă, înainte de culcare. Dimineața, la trezire, primul bilețel luat de sub pernă de către o fată indică numele posibilului soț. Într-un alt obicei polonez de ghicire a viitorului, fetele stăteau aplecate peste un vas cu apă, în care plutea o coajă de nucă conținând o micuță lumânare aprinsă. Fiecare dintre tinerele femei așeza câte o bucățică de hârtie cu numele bărbatului dorit ca soț pe marginea interioară a vasului. Bucata de hârtie spre care se îndrepta coajă de nucă și care era aprinsă de lumânare prezicea pețitorul la care trebuia să se aștepte respectiva fată. De asemenea, în timpul zilei, o tânără femeie număra stâlpii unui gard până ajungea la cel de-al patrusprezecelea. Acest ultim stâlp indica prin forma lui dacă viitorul soț al fetei urma să fie gras, slab, înalt, scund, tânăr sau bătrân. Într-un alt joc magic polonez, o eșarfă, o panglică și un rozariu erau amplasate sub câte o farfurie. O fată, legată la ochi, era rotită de trei ori în jurul ei, în timp ce suratele ei rearanjau farfuriile de pe masă. Apoi tânăra femeie alegea una din farfuriile. Dacă nimerea eșarfa însemna că se va mărita în curând, dacă nimerea peste panglică avea să fie singură încă un an de zile, iar dacă alegea rozariul însemna că va rămâne fată bătrână sau se va călugări. Tot în Polonia, exista obiceiul de a se turna în apă ceara topită a unei lumânări, strecurată prin gaura de

cheie a unei uși, iar în Germania, de a se scurge plumb topit în apă rece. Forma luată de ceară sau de plumb în contact cu apă sugera meseria viitorului bărbat al unei fete. În Scoția, femeile tinere trebuiau să se roage în noaptea de 29 noiembrie, urmând ca a doua zi să deslușească un semn despre un viitor soț. Pentru a face asta, ele aruncau un pantof în ușa casei lor părintești. Dacă vârful pantofului era îndreptat către casă, ele erau menite a rămâne necăsătorite încă un an. Dacă, dimpotrivă, vârful pantofului nu era orientat către casă, însemna că urmau să se mărite în curând. Un alt vechi obicei scoțian era cel ca o tânără femeie să descojească un măr dintr-o singură și continuă mișcare a cuțitului. Coaja de măr urma apoi să fie descifrată ca o inițială a numelui viitorului soț. În folclorul german, fetele nemăritate erau sfătuite să ceară ajutorul Sfântului Andrei. Astfel, se spunea că dacă în noaptea de 29 noiembrie se culcau dezbrăcate, urmau să își vadă în vis soțul ursit...

În România, fetele de măritat pregăteau pe 29 noiembrie o „turtucă de Andrei“, adică o turtă din făină de grâu foarte sărată, care era mâncată de tinerele femei înainte de culcare. Bărbatul care le astâmpără setea în vis urma să le ia în căsătorie, în următorul an. Potrivit unui alt obicei, fetele nemăritate semănau câte un cățel de usturoi într-o bucată de aluat. Modul în care încolțea și se dezvoltă ulterior usturoiul semănat era un prilej de a face interpretări despre fizicul sau caracterul ursitului soț. O altă tradiție constă în turnarea de către fete, într-o strachină, a nouă ceșcuțe cu apă. Apa din strachină, așezată peste noapte sub icoană, era măsurată în același fel a doua zi dimineață, în ziua de Sfânt Andrei. Dacă cea de-a nouă și ultima ceșcuță nu se umplea cu apă, însemna că fata mai avea de așteptat încă un an înainte de a se mărita. 41 de boabe de grâu așezate sub pernă, înainte de culcare, îi permiteau unei fete să își cunoască ursitul pentru viitorul an. Dacă în timpul somnului tânăra femeie visa că cineva venea să fure boabele de grâu, putea fi sigură se va cununa în noul an.

O lumânare păstrată de la Înviere putea prilejui un alt act de divinizare. În noaptea de 29 noiembrie, o fată de măritat putea merge la o

fântână, deasupra căreia aprindea lumânarea și spunea o rugăciune, cerându-i Sfântului Andrei să o lase să își vadă chipul ursitului. După terminarea rugăciunii, apele fântânii se puteau tulbura, iar tânăra femeie avea șansa de a desluși fața viitorului soț.

Minunile Sfântului Apostol

După ce i-a botezat pe primii creștini (care au devenit și primii martiri), de aici, împreună cu cei doi ucenici ai săi, Sfântul Andrei a plecat și a propovăduit credința în toată Dobrogea. Apoi Sfântul Apostol s-a îndreptat spre regiunile Ucrainei și Kievului de astăzi. Dar acolo, spre deosebire de felul în care a fost primit de poporul geto-dac, a întâmpinat foarte mari greutăți deoarece a întâlnit un popor sălbatic, mai bine zis niște triburi păgâne, ai căror membri „l-au ținut închis și l-au bătut atât de tare pe Sfântul Apostol, încât îi erau strujite sau sfărâmate toate măduarele trupului. Dar noaptea, venind Mântuitorul și vindecându-l, scoțându-l din temniță, a doua zi Sfântul Apostol Andrei era din nou sănătos în cetate. Văzând toate acestea, numai așa acei sălbatici au crezut în cuvântul spus de Sfântul Apostol Andrei“.

În decursul călătoriilor sale, Sfântul Andrei a avut de îndurat o mulțime de chinuri și suferințe pricinuite de păgâni, care l-au alungat din așezările lor. În Sinope a fost lovit cu pietre, iar casa în care stătea a fost arsă aproape complet. A rămas, oricum, nevătămat, în viață, și a continuat să propovăduiască despre Mântuitor. În Grecia, a fost silit să-și croiască drum printr-o pădure plină de lupi, urși și alte fiare sălbatice, fără ca jivinele să-i pricinuiască vreun rău. Dumnezeu a făcut multe minuni prin Sfântul Andrei în localitatea Patras din Ahaia. A redat vederea orbilor și i-a însănătoșit pe schilozi. Datorită rugăciunilor Apostolului, Sosios, un cetățean de vază, și-a revenit după o boală gravă. De asemenea, a vindecat-o pe Maximilla, soția lui Aegeatos, prefectul din Patras. Minunile și cuvintele Sfântului Andrei au luminat aproape toți localnicii către adevărata credință.

Despre înființarea celebrei Mănăstiri a Apostolului Andrei, care se găsește în regiunea Karpasía din insula Cipru, pe muntele cu același nume, nu se cunosc foarte multe lucruri. Tradiția spune că Sfântul Apostol Andrei a trecut prin locurile acelea în secolul I d.H., atunci când corabia cu care călătorea a rămas blocată într-un mic golf timp de trei zile din cauza lipsei vântului. Acolo, Apostolul a făcut să țâșnească apă limpede și curată din stâncă, apă care „de atunci curge în bazinul de colectare de la Biserica Veche, iar de acolo curge mai departe, până aproape de mare, unde există o cișmea de unde creștinii o iau și o folosesc ca agheasmă“. Conform tradiției, această apă l-a vindecat și pe fiul orb al căpitanului corabiei, iar acesta din urmă a ridicat o biserică în cinstea celui Dintâi Chemat Apostol al Lui Hristos, în același loc în care s-a întâmplat minunea.

Însă ceea ce a făcut ca mănăstirea să fie cunoscută în tot Ciprul este o altă întâmplare. Pe timpul când stareț al mănăstirii era Hristóforos Kykkótis, în jurul anului 1896, în orașul Alaiá din Asia Mică, turcii au răpit copilul unei grecoalice, Maria. Era singurul copil al sărmanei femei. Încercările disperate ale femeii de a-și găsi copilul au rămas fără nici un rezultat. Micul Pantelís Hatzigeórgis – acesta era numele copilului – a fost dus de către răpitori și încredințat unei școli militare, astfel încât, după absolvire, să devină un bun soldat devotat sultanului și slujitor al lui Mahomed, devenind chiar călugăr musulman (*dervis*). Maria, mama lui, și-a pus toată nădejdea în Dumnezeu și în fiecare zi se ruga Lui să o miluiască și să-și găsească fiul. Câțiva ani mai târziu, Maria a văzut în vis pe un anume Andrei, care a anunțat-o că în curând avea să-și reîntâlnească fiul care-i fusese răpit. Femeia, încredințată că cel care i-a apărut în vis nu poate fi altcineva decât Apostolul Andrei, cel dintâi chemat, a plecat imediat cu o corabie austriacă, ce făcea regulat curse Smirni-Lárnaka, ca să se închine la mănăstirea Sfântului, care se găsește în Cipru. Cu aceeași corabie călătoreau foarte mulți ciprioți – bărbați și femei – care lucrau în Asia Mică, la Mersína și Ádana, pentru o firmă germană care contractase lucrări de construire a căii ferate. Pe corabie se afla și

un grup de derviși care călătoreau în Cipru pentru a rezolva oarece probleme de natură financiară ale ordinului monahal din care făceau parte. Maria a început să povestească celorlalte femei, care se aflau pe corabie, despre groaznica întâmplare a răpirii fiului ei și își exprima credința că, cu ajutorul Sfântului Apostol Andrei, își va regăsi copilul pierdut. Povestea ei era urmărită cu foarte mare atenție de unul dintre derviși, care se uita îndelung la femeia care povestea, de parcă o cunoștea de undeva. La un moment dat, s-a apropiat de ea și a început să-i vorbească, încredințându-se că aceea era mama lui. În ciuda perioadei de timp care trecuse de când fusese răpit și a educației pe care o primise în școlile religioase musulmane pe unde trecuse, îi rămăseseră încă vii în minte chipul și glasul mamei lui. Imediat, Pantelís a aruncat hainele pe care le purtase până atunci, a îmbrăcat haine grecești și a mărturisit că este creștin. Bucuria celor doi, mamă și fiu, care s-au regăsit după atâția ani, era nemărginită. Împreună cu ei se bucurau și ceilalți călători, care fuseseră martorii acestei minunate întoarceri a lui Pantelís în brațele mamei lui, dar și la Biserica lui Hristos. Imediat ce corabia a ajuns la Lárnaka, cei doi au mers direct la biserica Sfântului Lazăr și s-au rugat fierbinte, mulțumindu-i Sfântului Andrei pentru minunea pe care o săvârșise. Mai apoi, Pantelís a mărturisit, pentru a doua oară, în fața părintelui Ioánnis Makoúlis, credința sa în Dumnezeu Cel Întreit. Părintele Ioánnis l-a uns mai apoi pe cel de curând reîntors la dreapta credință cu Sfântul Mir, ca pecete a credinței în Sfânta Treime. În continuare, după ce au vizitat mănăstirea Sfântului Andrei și s-au închinat la cinstita sa icoană, mulțumindu-i pentru minunea pe care o săvârșise, au mers la Mănăstirea Kíkkos, unde au rămas pentru câteva zile.

Când au început să fie folosite din ce în ce mai mult mașinile în Cipru, închinătorii mergeau la mănăstire cu autobuzele, dar, chiar și așa, călătoria era foarte lungă și dura chiar și două-trei zile. Până în 1974 (anul ocupației turcești a părții de nord a insulei) mergeau acolo foarte mulți credincioși, chiar și pentru a-și boteza copiii acolo. Între numeroșii închinători care mergeau să viziteze mănăstirea se numărau și foarte

mulți ciprioți turci, veniți din toate părțile Ciprului, care aveau un mare respect față de Sfântul și mergeau să i se închine. După invazia armatei turce, credincioșilor greci din Karpasía li s-a permis pentru prima dată să urce la mănăstire cu ocazia sărbătorii Sfântului Andrei, abia pe 30 noiembrie 1978.

În vara anului 1944, peștera dobrogeană transformată în biserică a fost sfințită de către episcopul Tomisului, Chesarie Păunescu. La scurt timp după aceasta, trupele rusești invadatoare au distrus-o. Abia după 1990, prin râvna cuviosului monah Nicodim Dincă, biserica a fost refăcută și redată cultului. Astăzi, Peștera Sfântului Andrei a devenit un reper important pe harta creștină a Dobrogei. Mii de credincioși din toate colțurile țării, dar și din afara ei vin aici pentru a se ruga pe locul unde și-a înfăptuit lucrarea Apostolul. În acest loc plin de har se săvârșesc zilnic cele „șapte ceasuri“, Sfânta Liturghie, se citește rugăciuni pentru cei bolnavi și, de asemenea, Moliștele Sfântului Vasile cel Mare. „Sute de acatiste, iconițe, cruciulițe și alte obiecte religioase sunt depuse de credincioși în scobiturile din pereții peșterii, semne ale profunde credințe și ale legăturii dintre oameni și Dumnezeu.“

Aici, în decursul anilor, s-au săvârșit numeroase minuni, vindecări miraculoase, iar puterea sfințitoare a peșterii, calitatea curativă a apelor și slujbele pline de har ale cuviosilor părinți au făcut din aceasta zonă unul dintre cele mai venerate locuri creștine din țară. La fiecare hram, la Peștera Sfântului Andrei vin zeci de mii de pelerini, ca la un adevărat Bethleem al românilor.

Credincioșii spun că minunile Sfântului Andrei au continuat și după moartea sa. În vechime, Sfântul Policarp arăta că moaștele Sfântului Andrei erau considerate „mai cinstite decât pietrele de mult preț și mai cercate decât aurul“. Creștinii care s-au rugat la moaștele Sfântului Andrei au descris cum au fost cuprinși de o stare de sănătate trupească și mentală și liniște interioară. La Primăria din Ostrov există documente din perioada interbelică în care sunt descrise astfel de vindecări. „Elena Dumitru din Basarabi, Constanța, vindecată de cancer tiroidian, Maria

Tudor din Alba, vindecată de congestie pulmonară, Nucea Sterea din Cainargeaua, vindecat de damblageală, Tania, o femeie mută din Fețio-nești-Putna, care în ziua de Înălțare a Domnului a început să vorbească, Gheorghe Chiroiu din Cernavodă, orb în tinerețe, și-a recăpătat vederea, copilul lui Tudor Hristu din Frasan-Durostor, vindecat de epilepsie, Alexandrina Pătruș din Lipnița, care, fiind complet oloagă, s-a tămăduit“, arată documentele de epocă.

Zi însemnată cu cruce roșie în calendarul bisericesc

La Cincizecime, Andrei a primit și el plinătatea harului Sfântului Duh și sortii i-au rânduit propovăduirea Evangheliei în ținuturile situate pe coastele Mării Negre, în Bitinia, Tracia și Grecia (Macedonia, Tesalia și Ahaia). „Credincios poruncilor Domnului, n-a luat cu el nici pungă, nici traistă, nici toiag și a plecat la drum să ducă și acelor neamuri Vestea cea Bună a mântuirii. A înfruntat încercări și primejdii, boli, pericolul tâlharilor, persecuții din partea evreilor și păgânilor, însă în toate locurile pe unde a mers Duhul Sfânt era cu el: vorbea prin gura lui, săvârșea minuni și vindecări, îi aducea în suflet răbdare și bucurie în încercări.“

Andrei a hirotonit și numit episcop și preoți, apoi a plecat înapoi către orașele din Pont, pe care le evanghelizase deja, pentru a le întări în credință. A continuat acolo predica sa, respingând rătăcirile păgânilor în Neocezareea și Samosata, apoi s-a reîntors la Ierusalim pentru a lua parte la sinodul din anul 50 privind primirea păgânilor în Biserică.

„După sărbătoarea Paștilor, a însoțit o vreme pe Matia și pe Tadeu către hotarele Mesopotamiei, plecând după aceea spre regiunile barbare de la răsăritul Mării Negre. S-a îndreptat apoi către Tracia și a luminat prin predica sa inimile locuitorilor. A întemeiat o biserică închinată Maicii Domnului și a continuat neobositul său periplu în Tracia, Macedonia și Tesalia, ajungând până în Peloponez, la Patras.“

Aici, în Ahaia, i s-a tras sfârșitul ca martir, pedepsit fiind pentru râvna sa creștinească. Sfântul Apostol a convertit la creștinism pe soția proconsulului roman, Maximilla, pe care a vindecat-o de o boală socotită incurabilă. În timpul absenței din oraș a proconsulului Aegeatus, Sfântul Andrei l-a botezat și pe fratele acestuia, Stratocles, însă, la întoarcere, Aegeatus s-a mâniat foarte, văzând cum credința creștină a pătruns în propria-i casă. A poruncit ca Andrei să fie închis, dar slăvitul Apostol al lui Hristos, în închisoare fiind, și-a continuat propovăduirea și l-a hirotonit episcop pe Stratocles. După câteva zile, sentința s-a pronunțat fără judecată, iar Sfântul Andrei a fost răstignit, cu capul în jos, pe o cruce în formă de X. A primit cu bucurie moartea de martir, oprind pe prietenii săi care voiau să-l elibereze și binecuvântând pe credincioși.

„Crucea Sfântului Andrei“ nu este întâmplător o cruce în formă de X. Numele său provine de la forma Crucii care a fost utilizată, potrivit tradiției, la torturarea și uciderea Sfântului Andrei. Crucea Sfântului Andrei este prezentă în cultura europeană, în arta religioasă, în simbolistica identitară a unor țări, regiuni sau forțe politice, în viața practică. Potrivit tradiției, sub împăratul Nero, Sfântul Andrei a fost ucis la 30 noiembrie, anul 60 d.H., la Patras, fiind răstignit pe o cruce în formă de X, numită, în limba latină *crux decussata*, de unde a rezultat denumirea de Crucea Sfântului Andrei.

Sfântul Andrei a cerut anume să fie răstignit pe o cruce în diagonală. Asemenea fratelui său, Petru, s-a considerat a fi nevredec să moară pe o cruce aidoma celei a lui Hristos. Se spune că la vederea crucii sale ar fi exclamat „Te salut cruce! Consacrată de sângele Dumnezeului meu! Mă apropii de tine cu bucurie! Speranțele mele sunt, în sfârșit, împlinite! Fie ca cel care a murit pe tine să mă mântuiască, să mă primească prin tine!“. A rămas pe cruce vreme de trei zile, fără a avea brațele și picioarele ținute în cuie, ci legate cu funii. Până în ultima clipă a agoniei sale, nu a încetat să se roage. Se povestește că în clipele când își dădea viața, crucea sa a fost luminată de o rază divină. Trupul Sfântului Andrei a fost

înmormântat cu onoare de soția prefectului, Maximilla, cea pe care o vindecase înainte vreme.

În jurul anului 350, împăratul Constanțiu al II-lea (fiul lui Constantin cel Mare) duce moaștele Sfântului Andrei la Constantinopole și le așază în Biserica Apostolilor. Acestea se păstrează întregi până în jurul anului 850, când împăratul bizantin Vasile I Macedoneanul cedează rugămintilor locuitorilor din Patras și le înapoiază capul Sfântului Andrei, una dintre cele mai prețioase relicve ale creștinătății. În anul 1208, în timpul Cruciadei a Patra, relicvele au ajuns la Amalfi, în apropiere de Napoli, fiind păstrate în domul San Andrea. În 1462, au fost duse la Roma, din cauza pericolului otoman. În secolul al XV-lea, papa Pius al II-lea a mutat relicvele Sfântului Andrei în Catedrala Sfântul Petru din Roma. În anul 1964, capul Sfântului Andrei a fost înapoiat bisericii din Patras.

Sfântul Andrei este patron al Scoției (steagul scoțian reprezintă crucea Sfântului Andrei), al României, al Spaniei, al Siciliei, al Greciei și al Rusiei. De asemenea, este patronul sacru al unor importante orașe europene, precum Napoli, Ravenna, Brescia, Amalfi, Mantua, Bordeaux, Brugge, Patras etc.

Deoarece era pescar, Sfântul Andrei este considerat de marinarii și pescarii greci drept ocrotitorul lor. În România, este socotit cel care a propovăduit Evanghelia pe vechiul teritoriu istoric al țării. Mărturie stau toponimele din zona Dobrogei unde se crede că a și locuit o vreme. Peștera Sfântului Andrei sau Pârâlașul Sfântului Andrei reprezintă mărturia care ar putea dovedi trecerea Apostolului pe aceste meleaguri. După cucerirea romană din anul 46 d.H., Dobrogea de azi era inclusă în Moesia Inferioară. În lucrarea *Despre Apostoli* a lui Hipolit Romanul se arată că Sfântul Andrei a predicat sciților și tracilor, alăturarea celor două popoare demonstrând că Scythia Minor (Dobrogea), aflată lângă Tracia, a fost creștinată. De asemenea, Sfântul Apostol Pavel, cu două secole înainte, în *Epistola către Coloseni*, spune că și sciții „au auzit cuvântul lui Dumnezeu“.

În România, Sfântul Andrei se bucură de o cinstire deosebită, fiind considerat creștinătorul poporului român, motiv pentru care numeroase

biserici de mir și mănăstiri l-au luat ca ocrotitor și îl prăznuiesc în fiecare an, organizând ample evenimente religioase și culturale.

În anul 1995, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât ca ziua Sfântului Apostol Andrei să fie însemnată în calendarul bisericesc cu cruce roșie, iar în 1997 a fost proclamat *Ocrotitorul României*. Ziua prăznuirii sale – 30 noiembrie (zi comună pentru calendarul ortodox, cel romano-catolic, cel lutheran și cel anglican) – a devenit sărbătoare națională bisericească, ca urmare a hotărârii Sfântului Sinod din 14 noiembrie 2001. Evlavia de care se bucură Sfântul Apostol Andrei în rândul credincioșilor români ortodocși a făcut vedere și în alegerea sa drept ocrotitor al Catedralei Mântuirii Neamului românesc.

Moaștele Sfântului Apostol Andrei, cel Întâi Chemat și Ocrotitorul României, au fost aduse pentru prima dată în țara noastră la Iași, în 1996. În felul acesta, Sfântul revenea pe pământul românesc, după aproape 2.000 de ani de când pășise pe aceste meleaguri pentru a răspândi Evanghelia lui Hristos.

Apoi, cu prilejul sărbătorii Cuviosului Dimitrie cel Nou, Ocrotitorul Bucureștilor, în dimineața zilei de luni, 24 octombrie 2011, Cinstitul cap al Sfântului Apostol Andrei, Ocrotitorul României, a fost adus de la Patras (Grecia) de către o delegație a Bisericii Ortodoxe a Greciei.

În continuare, cu prilejul proclamării canonizării Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, mitropolitul Transilvaniei, în după-amiaza zilei de 28 octombrie 2011, Cinstitul cap al Sfântului Apostol Andrei a fost dus în procesiune la Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

Acatistul și rugăciunea Sfântului Andrei

Troparul Sfântului Apostol Andrei, cel Întâi Chemat, glasul al 4-lea:

Cel ce ai fost dintre Apostoli mai întâi-chemat și lui Petru frate adevărat, Stăpânului tuturor, Andrei, roagă-te, pace lumii să dăruiești și sufletelor noastre mare milă.